

El Gènere Epistolar a Roma

Codi: 104202

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OB	3	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Cándida Ferrero Hernández

Correu electrònic: Candida.Ferrero@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jesús Gómez Puig

Prerequisits

Bons coneixements de morfologia i sintaxi llatines, prèviament adquirits a les assignatures *Elements de llengua llatina* i *Textos narratius llatins*, de primer curs, i *Historiografia i Oratòria llatines*, de segon curs.

Objectius

Aquesta assignatura forma part de la Matèria Filologia Llatina i preten els següents objectius formatius:

1. Aplicar els coneixements previs, adquirits a les assignatures *Elements de Llengua Llatina*, *Textos narratius llatins* i *Historiografia i Oratòria llatines*, que permetin la comprensió global d'un text llatí en prosa.
2. Realitzar un comentari filològic d'un text en prosa de l'època clàssica i postclàssica.
3. Respondre qüestions sobre el contingut del context i de les obres dels autors estudiats (Ciceró, Sèneca i Plini el Jove).
4. Relacionar el contingut dels textos de forma global amb aspectes lingüístics, literaris i retòrics anteriors i posteriors del gènere epistolar.
5. Traduir i comentar una selecció de textos exemplars de l'epistolografia, com ara Ciceró, Sèneca i Plini el Jove, tot parant atenció a la sintaxi llatina, la retòrica utilitzada i els seus trets estilístics.
6. Anar incorporant de manera progressiva un lèxic ampli que ajudi a la traducció de textos vistos sense diccionari.
7. Relacionar aquests autors amb el seu context sociopolític i literari.

Competències

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i comprensió dels textos grecs i llatins.
- Comentar un text literari aplicant-hi coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística.

- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Interrelacionar coneixements lingüístics, històrics i arqueològics del món antic amb coneixements d'altres àmbits de les humanitats, principalment de la literatura, de la filosofia i de l'art antics.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els components morfosintàctics d'un text llatí, identificant aquells que són propis d'un gènere literari o variant lingüística determinada.
2. Elaborar un comentari estilístic d'un text llatí.
3. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
4. Explicar el context de les obres literàries, els personatges i els temes i tòpics que s'han transmès a la tradició posterior.
5. Explicar el sentit general d'un text sense necessitat d'aplicar l'anàlisi morfosintàctica prèvia ni d'utilitzar el diccionari.
6. Extreure informació dels textos grecs i llatins sobre aspectes de realia especialment relacionats amb el seu context històric i cultural.
7. Identificar en els textos llatins les característiques d'un determinat gènere literari.
8. Reconèixer els temes i tòpics que emanen de les obres llatines objecte d'estudi en les tradicions literària i artística europees.
9. Traduir fragments de les obres llatines proposades.
10. Utilitzar tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.

Continguts

1. Introducció al gènere epistolar a l'antiguitat
2. El gènere epistolar a Roma: testimonis, etapes i característiques.
3. Les *epistulae* de Ciceró: repertori i classificació.
 - 3.1. Lectura, traducció i comentari d'una selecció de los *corpora d'epistulae*.
 - 3.2. La seva repercussió en la tradició posterior.
4. El gènere epistolar com a una eina didàctico-moral: les *Epistulae Morales ad Lucilium*.
 - 4.1. Lectura, traducció i comentari d'una selecció de les *epistulae*.
 - 4.2. La seva repercussió en la tradició posterior.
5. Les *epistulae* de Plini el Jove: un reflex de la societat del seu temps.
 - 5.1. Lectura, traducció i comentari d'una selecció de les *epistulae*.
 - 5.2. La seva repercussió en la tradició posterior.

Metodologia

Aquesta assignatura es basa en la pràctica continuada i diària.

Els professors dedicaran temps a:

1. Acompanyar els estudiants en la lectura, traducció i comentari de la selecció de textos proposats.

2. Proporcionar als estudiants els complements filològics que completin la comprensió de el text.
3. Corregir els errors en el treball de classe, individualment o en grup.
4. Donar eines per a l'estudi dels aspectes relatius a la tradició anterior i posterior dels textos objecte d'estudi.

Els estudiants s'hauran de responsabilitzar de treballar en la traducció i comentari, individualment, dels textos proposats i presentar-los a classe diàriament.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Lectura i traducció d'una selecció d'epístoles de Plini el Jove	20	0,8	1, 2, 4, 6, 7, 8, 9
Lectura i traducció d'una selecció d'epístoles de Sèneca	20	0,8	1, 2, 4, 6, 7, 8, 9
Lectura y traducció d'una selecció d'epístoles de Ciceró	20	0,8	1, 2, 4, 6, 7, 8, 9
Tipus: Supervisades			
Introducció al gènere epistolar a Roma	20	0,8	2, 3, 4, 6, 7, 8
Tipus: Autònomes			
Estudi diacrònic de l' epistolografia llatina	30	1,2	2, 3, 4, 6, 8
Traducció i comentari filològic dels textos proposats	40	1,6	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10

Avaluació

L'avaluació de l'estudiantat es farà a partir dels següents ítems:

1. Traducció, comentari, assistència i participació a les classes presencials (20%). Diari.
2. Elaboració d'un treball sobre un dels autors treballats. (30%). Lliurament setmana 15.
3. Exercicis:
 - a. Traducció i anàlisi/comentari d'un text vist a classe durant el període de docència presencial. (20%). Setmana 15.
 - b. Traducció i anàlisi/comentari d'un text no vist a classe dels autors del curs (30%). Setmana 16.

Per aprovar l'assignatura cal acreditar una nota d'almenys 5 punts, tot sumant els quatre apartats (1, 2, 3a i 3b), i sempre que a cada part s'hagi obtingut un 3,5 almenys. En cas que no s'arribi a aquesta nota, l'estudiantat pot presentar-se a l'examen de recuperació convocat per la Facultat, aquest examen dona dret a una nota màxima de 5 punts (aprovat). Si l'estudiantat lliura una o més evidències singulars (treballs, controls/o proves), aquest ja no podrà ser qualificat com a "no avaluable".

NOTES MOLT IMPORTANTS

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En el cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Moodle, Teams, etc. El professorat vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració d'un treball escrit sobre un dels autors treballats	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 8
Traducció i anàlisi/comentari d'un text no vist a classe dels autors del curs (amb diccionari)	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10
Traducció i anàlisi/comentari d'un text vist a classe durant el període de docència presencial. (sense diccionari)	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10
Traducció, comentari, assistència i participació a les classes	20%	0	0	1, 4, 5, 9, 10

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA GENERAL

ANTÓN MARTÍNEZ, B., "La epistolografía romana: Cicerón, Séneca y Plinio", en *Helmantica* 142-143 (1996), pp. 105-148.

CASTILLO, C., "La epístola como género literario de la Antigüedad a la Edad Media Latina", en *EClás* 18 (1984), pp. 427-442.

CUGUSI, P., "L'epistolografia: Modelli e tipologie di comunicazione", en *Lo spazio letterario di Roma antica* (dir. G. Cavallo, P. Fedeli, A. Giardina), Roma, II, 1989, pp. 379-419.

CUGUSI, P., *Corpus Epistulorum Latinarum: Papyris tabulis ostracis servatarum* (CEL), Firenze 1992, 2 vols.

CUGUSI, P., *Epistolografii Latini Minores*, CSL Paravianum, Torino 1970 (I); 1979 (II), 2 vols.

GÓMEZ PALLARÉS, J., "Epistolografía", en *Studiosa Roma. Los géneros literarios en la Antigüedad en la cultura romana*, Barcelona, UAB, pp. 203-216.

MALHERBE, A.J., "Ancient Epistolary Theorists", in *Ohio Journal of Religion Studies* 5 (1977), pp. 3-77.

MARCOS CASQUERO, M., "Epistolografía romana", en *Helmantica* 103-105 (1983), pp. 379-406.

MUÑOZ MARTÍN, Mª N., *Teoría epistolar y concepción y concepción de la carta en Roma*, Granada, 1985.

SCARPAT, G., "L'epistolografia", en *Introduzione allo Studio della Cultura Classica*, Milano, I (1972) 473-512.

SUÁREZ DE IA TORRE, E., "Ars epistolica. La preceptiva epistolográfica y sus relaciones con la retórica", en *Estudios de Drama y Retórica en Grecia y Roma*, León 1987, pp. 177-204

CICERÓ

- BAÑOS BAÑOS, J.M. (ed.), *Cicerón. Correspondencia con su hermano Quinto*. Madrid, Alianza, 2003.
- BEAUJEU, J. (ed.- trad.), *Cicéron. Correspondance*, Belles Lettres, 1969.
- BELTRÁN CEBOLLADA, J. A., *Cicerón. Cartas III: Cartas a los familiares 1-173*, Madrid, Gredos. Colección Biblioteca Clásica Gredos, 2008.
- CARCOPINO, J., *Les secrets de la correspondance de Cicéron*, Paris 1957, 2 vols. (= 1947).
- MAGALLÓN GARCÍA, A.I, *Cartas IV. Cartas a los familiares, II*, Biblioteca Clásica Gredos, 2008.
- MARCI TULLI CICERONIS *Epistulae*, L.C. Purser (ed.), Scriptorum classicorum bibliotheca Oxoniensis, 1968, 3 vols.
- RODRÍGUEZ-PANTOJA MÁRQUEZ, M., *Cartas I. Cartas a Ático (cartas 1-161D)*, Biblioteca Clásica Gredos, 1996.
- RODRÍGUEZ-PANTOJA MÁRQUEZ, M., *Cartas II. Cartas a Ático (162-426)*, Biblioteca Clásica Gredos, 2008.
- SHUCKBURGH, E. S., *Letters of Cicero*, Hoboken, N.J.: Generic NL Freebook Publisher, [s. d. Disponible a: <http://search.ebscohost.com.are.uab.cat/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=2008443&site=eds-live>]
- WHITE, P., *Cicero in Letters: Epistolary Relations of the Late Republic*, 2010.
- WOOD, N. *Cicero's Social and Political Thought*, Berkeley, 1988.
- PLINI EL JOVE
- AUBRION, E., "La correspondance de Pline le Jeune," in H. Temporini and W. Haase (eds.), *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*, II.33.1, 1989, pp. 304-74.
- BERGMANN, B. 1995. "Visualizing Pliny's Villas," in *Journal of Roman Archaeology* 8, 1995, pp. 406-420.
- BRUÈRE, RICHARD T. 1954. "Tacitus and Pliny's Panegyricus", in *CP* 49, 1929, pp. 161-179.
- GONZÁLEZ FERNÁNDEZ, J. (trad.), *Plinio el Joven. Cartas*, Biblioteca clásica Gredos, 2005.
- GRIFFIN, MARIAM T. 1999. "Pliny and Tacitus," *SCI* 18, pp. 139-158, 1999.
- GUILLEMIN, ANNE-MARIE, *Pline et la vie littéraire de son temps*, Paris
- MARTÍNEZ GÁZQUEZ, J., "La economía en los escritos de Plinio el Joven", en *Durius* 3 1974 27-33.
- MARTÍNEZ GÁZQUEZ, J., "Elocuencia y retórica en Roma a fines del siglo I", en *Helmantica* 29 (1978), pp. 83-97.
- OLIVAR, M. (ed.-tr.), *Plini el Jove. Lletres*, Fundació Bernat Metge, 1927.
- PLINI CAECILI SECUNDI *Epistularum libri decem*, (ed. R. A. B. Mynors), Oxford, Clarendon Press, 1963.
- SHERWIN-WHITE, A.N., *The Letters of Pliny. A Historical and Social Commentary*, Oxford, 1966.
- SÈNECA
- BARTSCH, SH; SCHIESARO, A. (eds.), *The Cambridge Companion to Seneca*, Cambridge University Press, 2015.
- CARDÓ, C. (ed.-trad.), *Lletres a Lucili*, Fundació Bernat Metge, 1928, 4 vols.
- L. ANNAEI SENECAE *ad Lucilium Epistulae Morales*, Oxonii, 1965, 2 vols. [= 1969-1972].

LANA, I., "Le "Lettere a Lucilio" nella letteratura epistolare", en *Sénèque et la prose latine* (dir. P. Orinal), Vandoeuvres-Genève 1991, 253-311.

MAZZOLI, G., "Le "Epistulae Morales ad Lucilium" di Seneca", *ANRW* II.36.3 (1989), pp. 1823-1877.

REYNOLDS, L.D., *The medieval tradition of Seneca's Letters*, Oxford 1965.

ROCA MELIÁ, I. (trad.), *Séneca. Epístolas morales a Lucilio*, Madrid 1986.

SOCAS, F. (trad.), *Cartas a Lucilio*, Ed. Cátedra, 2018.

Programari

Cap